પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા - ૨૦૧૯

સમય: ૧ કલાક — PART - A — કુલ ગુણ: 50

1	D	૨૧	D	41	A
૨	B	૨૨	B	42	C
3	B	૨૩	B	43	D
4	C	૨૪	D	44	C
5	B	૨૫	C	45	C
6	B	૨૬	C	46	B
7	D	૨૭	B	47	A
8	C	૨૮	D	48	A
9	C	૨૯	A	49	B
10	A	30	C	50	B
11	C	31	A		
12	C	32	D		
13	B	33	C		
14	C	34	C		
15	A	35	A		
16	C	36	C		
17	B	37	B		
18	C	38	B		
19	C	39	C		
૨૦	B	40	B		

સમય: ૨ કલાક — PART: B — કુલ ગુણ: 50

[Section: A]

→ પદ્યખંડોનો માતૃભાષામાં અનુવાદ કરો. [04]

(1) યુવાનીમાં પહોંચેલા ગુણસુંદરના વિવાહ માટે ---- સંન્યાસની દીક્ષા પ્રાપ્ત કરી સંન્યાસી બન્યા।

(ગદ્ય - 15)

(જોડણી શુદ્ધિ, ભાષાંતર ને ધ્યાનમાં રાખવા)

અથવા

(1) શિષ્ય:- હે આદરણીય ગુરુજી! ---- જગતમાં સર્વ ગુણો તેને જ અનુસરે છે

(ગદ્ય - ૨૦)

(૨) → ગદ્યખંડમાંથી સંસ્કૃત પ્રશ્નોના સંસ્કૃતમાં જવાબ [04]
(દરેક પ્રશ્નના જવાબનો 1 ગુણ)
(1) "एक: वृद्धे व्याघ्रः
(2) "भो भो: पान्था! इदं सुवर्णकङ्कणं गृह्यताम्।
(3) स्नात: कुशहस्त: च सरस्तीरे ब्रवीति।
(4) "यत् एतत् भाग्येन सम्भवति, किन्तु अस्मिन् आत्मसन्देहे प्रवृत्ति: न विधेया।

→ ગુજરાતી પ્રશ્નોના માતૃભાષામાં ઉત્તર [04]
(દરેક ઉત્તરના ૨ ગુણ)
(3) કુંભીલક વિદૂષકને બે પ્રશ્નો:
(1) આંબા ક્યારે મહોરે. (2) સમુદ્રે ગામોની રક્ષા કોણ કરે? વિદૂષક જવાબ - વસંતસેના કહેવામાં સફળ. ત્યારે કુંભીલક વિદૂષકને વસંતસેના આવી છે. તેમ કહે.
(ગદ્ય - 14)
(4) પરદેશી વણિક - તેની પાસે લાકડામાંથી બનેલી, સુંદર ને કલાત્મક તેમજ આકાર, પ્રકાર, વજન રૂપ ને રંગમાં એકસમાન દેખાવવાળી ત્રણ પૂતળીઓ
(ગદ્ય - 16)

[Section - B]

→ પદ્યખંડોનો માતૃભાષામાં અનુવાદ [04]
(5) પ્રવાસ દરમ્યાનનો મિત્ર સાથ. ગૃહસ્થનો મિત્ર પત્ની. બીમારનો મિત્ર વૈદ્ય. મરણ સમયનો મિત્ર દાન (પદ્ય - 5)

અથવા

(5) હિતકારી ભોજનવાળા, માપસરના ભોજનવાળા ને થોડું ભોજન લેનારાની, વૈદ્યો ચિકિત્સા કરતા નથી. તેઓ પોતે જ પોતાના વૈદ્યો હોય છે.
(પદ્ય - 9)

→ પ્રશ્નોના માતૃભાષામાં ઉત્તરો [04]
(દરેકના ૨ ગુણ)
(6) ઈન્દ્ર સર્વ સુખ ઉપલબ્ધી સામગ્રીથી સંપન્ન - જ્ઞાન પ્રાપ્તિ માટે શારદાની અર્ચના કરે. કારણકે તેઓ સરસ્વતીના મહત્વને સારી રીતે સમજે
(પદ્ય - 6)

[04] (7) નાગના મસ્તક જેટલા વધારે તેટલી વેદના વધુ.
તે મુજબ લૌકિક મુખો જેટલા વધારે તેટલા
દુઃખો વધારે (પદ્ય - 10)

→ પદ્યપૂર્તિ કરો. [02]
(ભેડાની લૂસનો ½ ગુણ કાપી શકાય)

[04] (8) સર્વં પરવશં દુઃખં સર્વમાત્મવશં સુખમ્
એતદ્ વિદ્યાત્ સમાસેન લક્ષણં સુખદુઃખયોઃ ।।
(પદ્ય - 2)

→ અર્થવિસ્તાર કરુંણ । [02]
ભાષાંતર: 1 ગુણ
સમજૂતિ: 1 ગુણ

(9) ભાષાંતર: જેમ સફેદ કાપડ ઉપર લાલ રંગ અત્યન્ત
શોભે તેમ જ્યાં બોલવાનું ફળ પ્રાપ્ત થાય ત્યાં જ વાણી
પ્રયોજવી: [પદ્ય: 7]
→ સમજૂતિ: સુભાષિતમર્થબિન્દવઃ - વાણી ત્યાં જ બોલવી
જ્યાં ઉચિત ફળ પ્રાપ્ત - જેમ સફેદ કાપડ પર જે
લાલ રંગથી રંગવામાં આવે તો લાલ રંગ શોભે -
તેમ વાણીનો ખૂબ સમજી - વિચારી વિવેકપૂર્ણ ઉપયોગ
જ્યાં બોલવાનું મૂલ્ય જળવાય ત્યાં જ વચન બોલવું

[Section - C]

→ સમીક્ષાત્મક ટિપ્પણી (દરેકના 3 ગુણ) [06]
10. કૈકેયીની નિર્દોષતા : (ગદ્ય: 13)
મહાકવિ ભાસ રચિત 'પ્રતિમાનાટકમ્' માં કૈકેયીના
પાત્રનું ઉદાત્તીકરણ - ભરત મોસાળથી પરત ફરતા
પ્રતિમાથી પિતાના મૃત્યુની જાણ - તેનું કારણ
માતા કૈકેયી જાને - ભરત દુઃખી ને માતા પ્રત્યે
ગુસ્સાવાળો - જયારે કૈકેયી પોતાની આશય સ્પષ્ટ
કરી ભરતને પોતાની નિર્દોષતા સાબિત કરે - તે
સરળતાથી સમજી - માતાની ક્ષમાયાચના કરે - મુખકથાન
ફેરફાર કરે -

અથવા

(10) મહર્ષિ દયાનંદનું પ્રારંભિક જીવન : (ગદ્ય: 15)
મહર્ષિ દયાનંદ સ્વદેશી ભારતીય શિક્ષા? ના

પ્રભાવથી જ્ઞાન સંપાદન, તે જમાનામાં ભારતીય
સમાજમાં વ્યાપ્ત કુરિવાજો ને કુરીતિને નિર્મૂળ
કરવા આંદોલનો કરી. જગઆનામા સુધારાના
પ્રયાસો

(11) ભગવાનના વિવિધ સ્વરૂપો (પદ્ય-૮)
કોઈ રૂપે વંદુ મેં - આધુનિક યુગના'
આઠ વ્યવસાયિકોને ભગવાનના વિવિધ સ્વરૂપો
(1) ખેડૂત (2) વણકર (3) કડિયો (4) શિક્ષક
(5) વૈદ્ય (6) વૈજ્ઞાનિક (7) સજ્જન (8) સૈનિક

→ સસન્દર્ભ સ્પષ્ટીકરણ (દરેકના 3 ગુણ) [06]
(ભાષાંતર: ૨ ગુણ સ્પષ્ટીકરણ ૧ ગુણ)
12 → અનુવાદ: સંતોષ પામીને જવો (ગદ્ય - 14)
- સમજૂતિ: શૂદ્રક રચિત 'મૃચ્છકટિકમ્' નાટકમાંથી

13 - અનુવાદ: ભ્રમરની માફક બધા પુષ્પોમાંથી [પદ્ય-3]
સર્વ પ્રકાર સાર ગ્રહણ કરવો
- સમજૂતિ: શ્રીમદ્ ભાગવત પુરાણના અવધૂત ઉપાખ્યાન
માંથી ગુરુ દત્તાત્રેયનો રાજા યદુને અનેક
ગુરુઓ હોવા જોઈએ તે વિશેનો સુંદર પ્રસંગ
ગુરુ દત્તાત્રેય આનંદનું કારણ આપતા કહ્યું મારા
ચોવીસ ગુરુઓ પાસેથી મને જે જ્ઞાન મળ્યું તેના
કારણે હું પ્રસન્ન - ભ્રમર ગુરુ નાના-મોટા
પુષ્પમાંથી રસ તેમ માણસ નાના-મોટા શાસ્ત્રોમાંથી
સાર ગ્રહણ.

અથવા

13 અનુવાદ: જટાધારી બની અગ્નિમાં હોમ કરો (પદ્ય 4)
* સમજૂતિ: મહાકવિ ભારવિ રચિત મહાકાવ્ય
કિરાતાર્જુનીયમ્ માંથી - દ્યૂતમાં હારી પાંડવો
વનમાં ત્યારે દુર્યોધનની પ્રજાલક્ષી જાણકારી માટે
યુધિષ્ઠિર વનવાસીને ગુપ્તચર બનાવી હસ્તિનાપુર
મોકલ્યો, આવીને જાણકારી આપે ત્યારે યુધિષ્ઠિર
ભાઈઓ ને પત્નીની સાથે મંત્રણા - આ રાજનીતિ
થી દ્રૌપદી ગુસ્સે થઈ જે ઉપાલંભ આપે તેનુ
વર્ણન.

→ વિવરણાત્મક ટિપ્પણી (દરેકનો 1 ગુણ) [02]

14 મેધા : (પદ્ય: 1)
ધારણાત્મક બુદ્ધિ, અમુક વિષયને ધારણ કરનારી બુદ્ધિ તે મેધા. જેના પર કામ, ક્રોધ વગેરેની અસર ન થાય તે શુદ્ધ બુદ્ધિ

15 પ્રદક્ષિણા : (ગદ્ય - 14)
ફેરો. કોઈ પદાર્થ કે વસ્તુને પોતાની દક્ષિણ કે જમણી દિશામાં રાખીને ગોળ ગોળ ફરવું તે પ્રદક્ષિણા. વિવાહ સંસ્કારમાં યજ્ઞકુંડની માં રહેલા અગ્નિની ચાર બાજુ ફરવું તે પ્રદક્ષિણા.

[Section - D]

→ પરિચયાત્મક નોંધ (દરેકના 3 ગુણ) [06]

16 હર્ષચરિતમ્ : મહાકવિ બાણભટ્ટે લખેલું સમ્રાટ હર્ષનું જીવન - આખ્યાયિકા પ્રકારનું ગદ્યકાવ્ય - આઠ ઉચ્છવાસ - પોતાના કુળના ગૌરવગાન - સમ્રાટ હર્ષવર્ધનનો ~~[illegible]~~ મળ્યા ત્યારે પ્રતિભાશાળી સ્પષ્ટ વક્તૃત્વને લીધે પ્રીતિપાત્ર આ કૃતિ કોઈ કારણસર અધૂરી રહી

અથવા

16 કુમારસંભવમ્ : મહાકવિ કાલિદાસનું મહાકાવ્ય કુલ 17 સર્ગો - તારકાસુરના ત્રાસથી ત્રસ્ત દેવો બ્રહ્મા પાસે. કુમારની ઉત્પત્તિથી તારકાસુરનો વધ - શિવ ને પાર્વતીના લગ્ન - કામદેવ ને શિવના હૃદયમાં પ્રણયભાવ પ્રગટ કરવા જગાવવું - શંકર ભગવાન ત્રિનેત્ર ખોલી કામદેવને બાળી દેવા.

17 મહાભારત : ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ વિશે જે અહીં છે તે જ અન્યત્ર. પણ અહીં કહેવાયું નથી તે ક્યાંય નહિ - પાંચમો વેદ - રાષ્ટ્રીય વિરાટ કાવ્ય - પ્રાચીન ભારતીય સંસ્કૃતિનો વિશ્વકોષ - મહર્ષિ વેદ વ્યાસની રચના - લગભગ એક લાખ શ્લોકો - અઢાર પર્વો ત્રણ આવૃત્તિ 'જય', 'ભારત' ને 'મહાભારત'

અથવા

17 વરાહમિહિર: જ્યોતિષ વિદ્વાન. અત્યંત પ્રતિભાશાળી આચાર્ય - પંચસિદ્ધાંતિકા, બૃહજ્જાતક અને બૃહત્સંહિતા નામના ત્રણ ગ્રંથની રચના - પંચસિદ્ધાંતિકા નામના ગ્રંથને લીધે વેદાંગ જ્યોતિષથી લઈ વરાહમિહિર સુધીની દીર્ઘ પરંપરાની માહિતી - ભગવાન સૂર્યના પુત્ર - સૂર્યની પ્રસન્નતાથી જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ

૧૮. રામાયણ: જે દૂષણ ધરાવતી હોવા છતાં નિર્દોષ - આદિકવિ વાલ્મીકિની અદ્વિતીય કૃતિ આદિકાવ્ય - સમાજના ઘડતરનું કાર્ય - સાક્ષાત્ બ્રહ્માજીએ પ્રગટ થઈ વાલ્મીકિને રામાયણની રચના કરવા - સાત કાંડ - ચોવીસ હજાર શ્લોકો

→ સૂચનાનુસાર ઉત્તર (દરેકના ૨ ગુણ) [

૧૯ રજ્જુસર્પન્યાય: 'રજ્જુ' દોરડું ને સર્પ [૦૨] એટલે સાપ. અંધારામાં પડેલા દોરડાંને માણસ સાપ ની ભ્રાંતિ - દૃષ્ટિ સામેની વસ્તુ કે બાબતમાં માણસ જ્યારે પોતાની માન્યતા પ્રમાણેની ધારણાને વશ વર્તન ત્યારે દુ:ખ. મનુષ્યએ સંજોગો અનુસાર વ્યવહાર કરવો.

૨૦. વિરોધ: (ઉ.દા. ૧ ગુણ, સમજૂતિ: ૧ ગુણ) [૦૨]
વિરોધ ન હોવા છતાં જ્યાં વિરોધ દર્શાવતા વચનો આવે, તો વિરોધ અલંકાર
ઉ.દા. આશા નામ મનુષ્યાણાં કાચિદ્ આશ્ચર્યશૃંખલા ।
યયા બદ્ધાઃ પ્રધાવન્તિ, મુક્તાસ્તિષ્ઠન્તિ પંગુવત્ ॥

૨૧. વંશસ્થ છન્દ: (લક્ષણ: ૧ ગુણ, ઉ.દા: ૧ ગુણ) [૦૨]
* લક્ષણ: જતૌ તુ વંશસ્થમુદીરિતં જરૌ ।
જ ત જ ર (૧૨ અક્ષરો)
ઉ.દા. વરં વનં વ્યાઘ્રગજેન્દ્રસેવિતં ।
દ્રુમાલયઃ પત્રફલામ્બુભોજનમ્ ॥

— x —